

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.10.176](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.10.176)

УДК 338.24

*Д. Ю. Барінов,
аспірант, Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ
ORCID: 0000-0002-7335-784X*

ЦІЛЬОВА ОРІЄНТОВАНІСТЬ ТА ХАРАКТЕР УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У БУДІВНИЦТВІ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

*D. Barinov
PhD student, InterRegional Academy of Personnel Management, Kyiv*

THE HAVING A SPECIAL PURPOSE ORIENTED AND CHARACTER OF MANAGEMENT DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTITIES IS IN BUILDING: METHODICAL ASPECTS

Стаття присвячена дослідженню процесу визначення цільової орієнтованості та характеру управління розвитком суб'єктів малого підприємництва у будівництві. Зазначено, що управління розвитком малого будівельного підприємства є одним з напрямів його звичайної діяльності і при цьому необхідною та обов'язковою умовою, що забезпечує його цілісність та стійкість як виробничої системи. Було встановлено, що даний процес має підпорядковуватись певним принципам, перелік яких запропоновано розподілити на базові та додаткові. Обґрунтовано необхідність врахування характеру управління розвитком при розробці стратегії управління розвитком суб'єктів малого підприємництва. Розроблено послідовність визначення цільової орієнтованості управління розвитком малого будівельного підприємства, що, передбачає визначення на основі співставлення між собою значень узагальнюючих індикаторів коефіцієнтів орієнтованості та їх порівняння з граничним рівнем, який встановлено із застосуванням методів багатовимірної оптимізації. Розглянуто процес упорядкування узагальнюючих індикаторів за критеріями оцінки розвитку з врахуванням цілей зацікавлених сторін, на досягнення балансу між якими має орієнтуватися управління розвитком. стратегію управління розвитком суб'єктів малого підприємництва та здійснити вибір фокусування перспективних напрямів управління. Розроблено пропозиції щодо визначення та фокусування напрямів управління розвитком суб'єктів малого підприємництва в будівництві. Зазначено, що вибір фокусування напрямів здійснюється залежно від поточної орієнтованості управління малого будівельного підприємства. Уточнено, що існуючі проблеми визначаються за компонентами стратегії та виявляються причини, що призвели до такого стану. З врахуванням цих причин конкретизуються напрями управління, спрямовані на подолання виявлених проблем.

The article is devoted research of process of determination of having a special purpose oriented and character of management development of small business of c entities building. It is marked that a management development of a small build enterprise is one of directions of him ordinary activity and here by a necessary and obligatory condition which provides his integrity and firmness

as a production system. It was set that this process must submit certain principles the list of which it is suggested to distribute on base and additional.

Grounded necessity of account of character of management development at development of strategy of management development of small business entities. The sequence of determination of having a special purpose oriented of management development of a small build enterprise is developed, that, foresees determination on the basis of comparison between itself of values of summarizings indicators of coefficients of oriented and their comparing to the maximum level which is set with application of methods of multidimensional optimization. It is set that oriented of management development it can be diagnosed by verification of implementation of condition of vectorial oriented of management. It was built and untied optimization model, directed on maintenance of value of coefficient of variation of summarizings indicators after the criteria of development in possible limits. The process of arrangement of summarizings indicators is considered after the criteria of estimation of development taking into account the aims of the interested parties, on achievement of balance between which a management must be oriented development. strategy of management development of small business entities and to carry out the choice of focusing of perspective directions of management. Suggestions are developed in relation to determination and focusing of directions of management development of small business entities in building. It is marked that the choice of focusing of directions is carried out depending on current oriented of management of a small build enterprise. It is specified, that existent problems are determined after the components of strategy and reasons which resulted in such state appear. Taking into account these reasons directions are specified managements, directed on overcoming of found out problems.

Ключові слова: *розвиток; управління; підприємництво; характер; зацікавлені сторони; баланс інтересів; цільова орієнтованість; стратегія управління розвитком.*

Keywords: *development; management; enterprise; character; parties concerned; balance of interests; having a special purpose oriented; strategy of management development.*

Постановка проблеми. Управління розвитком підприємства є одним з напрямів його звичайної діяльності і при цьому необхідною та обов'язковою умовою, що забезпечує його цілісність та стійкість як виробничої системи. Будучи самостійним видом діяльності, що реалізується в межах звичайної діяльності виробничого підприємства, управління торкається решти напрямів його діяльності, забезпечуючи тим самим як можливість їхнього безпосереднього здійснення, так і сумісну узгодженість у реалізації загальної мети діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Управління підприємством взагалі та його розвитком зокрема є багатогранною науковою категорією, дослідженню якої присвячені роботи багатьох науковців. Серед них слід відзначити таких дослідників, як А. Большаков [1], І. Герчикова [2], Б. Зельдович [3], Р. Казначевська, І. Чуєв, О. Матросова [4], І. Кононова [5], С. Михайлов [6], З. Румянцева, М. Саломатін, Р. Акбердін [7], О. Мідюк, Л. Горьканова, О. Янгічер [8], тощо. В роботах цих науковців досліджуються теоретичні та практичні аспекти управління, що носять комплексний характер.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на високий ступінь вивчення даної проблеми, лишається недосконалим послідовність встановлення цільової орієнтованості та характеру управління розвитком суб'єкта малого підприємництва у будівництві.

Метою статті є вивчення цільової орієнтованості та характеру управління суб'єктами малого підприємництва у будівництві та їх врахування під час розробки стратегії управління розвитком цих суб'єктів господарювання.

Виклад матеріалу.

Послідовність визначення цільової орієнтованості управління розвитком, що, на відміну від інших, передбачає визначення на основі співставлення між собою значень узагальнюючих індикаторів коефіцієнтів одно-векторної, двох-векторної та трьох-векторної орієнтованості та їх порівняння з граничним рівнем, встановлений із застосуванням методів багатовимірної оптимізації, що дозволяє обрати стратегію управління розвитком суб'єктів малого підприємництва та здійснити вибір фокусування перспективних напрямів управління.

Обґрунтовано, що при розробці стратегії управління розвитком має враховуватись поточна цільова орієнтованість управління розвитком СМП, визначення якої передбачає здійснення послідовності, наведеної на рис. 1.

Рис. 1. Послідовність визначення поточної цільової орієнтованості управління розвитком СМП у будівництві
(побудовано автором)

Згідно побудованої послідовності, на першому (попередньому) етапі має відбуватися розрахунок узагальнюючих індикаторів розвитку СМП за визначеними раніше критеріями.

Кожен з цих критеріїв відображає ступінь задоволення інтересів окремих зацікавлених сторін (власників, керівників, працівників та споживачів). Саме на основі врахування того, на задоволення інтересів якої або яких із зацікавлених сторін спрямовано управління в поточному періоді, може бути визначена цільова орієнтованість управління розвитком СМП.

Для визначення цільової орієнтованості управління розвитком СМП пропонується здійснити упорядкування узагальнюючих індикаторів за критеріями оцінки розвитку в порядку скорочення їхніх значень.

Саме на основі упорядкованої множини значень цих індикаторів визначаються наступні коефіцієнти:

$$Kd_1 = \frac{D_{m2}}{D_{m1}}, Kd_2 = \frac{D_{m3}}{D_{m2}} \quad \text{та} \quad Kd_3 = \frac{D_{m4}}{D_{m3}},$$

де K_{d1} , K_{d2} та K_{d3} – коефіцієнт одно-векторної, дво-векторної та трьох-векторної орієнтованості; D_{m1} , D_{m2} , D_{m3} та D_{m4} – найбільше, друге, третє та найменше за величиною значення серед узагальнюючих індикаторів розвитку.

Встановлено, що орієнтованість управління розвитком може бути діагностовано шляхом перевірки виконання умов одно-векторної орієнтованості управління ($Kd_1 < Kd_{ep}$), умов двох-векторної орієнтованості управління ($Kd_1 \geq Kd_{ep}$ та $Kd_2 < Kd_{ep}$), умов трьох-векторної орієнтованості управління ($Kd_1 \geq Kd_{ep}$; $Kd_2 \geq Kd_{ep}$ та $Kd_3 < Kd_{ep}$) та умов збалансованості управління ($Kd_1 \geq Kd_{ep}$; $Kd_2 \geq Kd_{ep}$ та $Kd_3 \geq Kd_{ep}$).

При цьому, було побудовано та розв'язано оптимізаційну модель, спрямовану на утримання значення коефіцієнта варіації узагальнюючих індикаторів за критеріями розвитку в допустимих межах (не вище ніж 0,33) було отримано граничне значення коефіцієнтів одно-, двох- та трьох-векторної орієнтованості, що складає 0,741.

Для визначення напрямів управління розвитком СМП, перш за все, має визначитися фокусування напрямів управління розвитком СМП.

Вибір фокусування напрямів залежно від поточної орієнтованості управління міститься в таблиці 1.

Таблиця 1.
Вибір фокусування напрямів управління

Орієнтованість управління	Поточні вектори управління	Вид стратегії	Компоненти стратегії	Фокусування напрямів
Збалансоване управління	Майновий, фінансово-господарський, соціальний та споживчий розвиток	Комплексна стратегія	Майновий, фінансово-господарський, соціальний та споживчий розвиток	Збалансоване зростання за всіма індикаторами
Одно-векторне управління	Споживчий розвиток	Трьох-компонентна стратегія	Майновий, фінансово-господарський та соціальний розвиток	Зростання узагальнюючих індикаторів за критеріями підвищення вартості капіталу, ефективності діяльності, оплати праці
	Соціальний розвиток		Майновий, фінансово-господарський та споживчий розвиток	Зростання узагальнюючих індикаторів за критеріями підвищення вартості капіталу, ефективності діяльності, оплати праці
	Фінансово-господарський розвиток		Майновий, соціальний та споживчий розвиток	Зростання узагальнюючих індикаторів за критеріями підвищення вартості капіталу, оплати праці та якості продукції
	Майновий розвиток		Фінансово-господарський, соціальний та споживчий розвиток	Зростання узагальнюючих індикаторів за критеріями підвищення ефективності діяльності, оплати праці, якості продукції
Двох-векторне управління	Соціальний та споживчий розвиток	Бінарна стратегія	Майновий та фінансово-господарський розвиток	Зростання узагальнюючих індикаторів за критеріями підвищення вартості капіталу та ефективності діяльності
	Фінансово-господарський та споживчий розвиток		Майновий та соціальний розвиток	Зростання узагальнюючих індикаторів за критеріями підвищення вартості капіталу та оплати праці
	Фінансово-господарський та соціальний розвиток		Майновий та споживчий розвиток	Зростання узагальнюючих індикаторів за критеріями підвищення вартості капіталу та якості продукції
	Майновий та споживчий		Фінансово-господарський та	Зростання узагальнюючих індикаторів за критеріями підвищення ефективності

Орієнтованість управління	Поточні вектори управління	Вид стратегії	Компоненти стратегії	Фокусування напрямів
	розвиток		соціальний розвиток	діяльності та оплати праці
	Майновий та соціальний розвиток		Фінансово-господарський та споживчий розвиток	Зростання узагальнюючих індикаторів за критеріями підвищення ефективності діяльності та якості продукції
	Майновий та фінансово-господарський розвиток		Соціальний та споживчий розвиток	Зростання узагальнюючих індикаторів за критеріями підвищення оплати праці та якості продукції
Трьох-векторне управління	Фінансово-господарський, соціальний та споживчий розвиток	Моно-стратегія	Майновий розвиток	Зростання узагальнюючого індикатора за критерієм підвищення вартості капіталу
	Майновий, соціальний та споживчий розвиток		Фінансово-господарський розвиток	Зростання узагальнюючого індикатора за критерієм підвищення ефективності діяльності
	Майновий, фінансово-господарський та споживчий розвиток		Соціальний розвиток	Зростання узагальнюючого індикатора за критерієм підвищення оплати праці
	Майновий, фінансово-господарський та соціальний розвиток		Споживчий розвиток	Зростання узагальнюючого індикатора за критерієм підвищення якості продукції

Надалі визначаються проблеми за компонентами стратегії та причини, що призвели до такого стану. З врахуванням цих причин конкретизуються напрями управління, спрямовані на подолання виявлених проблем. Окрім діагностування орієнтованості управління розвитком СМП у будівництві доцільно визначити характер управління, для визначення якого слід скористатися послідовністю, наведеною на рисунку.

Визначення характеру розвитку розвитку ґрунтується на співвідношенні темпів росту між узагальнюючими індикаторами оцінки розвитку СМП у будівництві. При цьому, на наш погляд, варто використовувати середні темпи росту за останні кілька років. На їхній основі визначались коефіцієнти співвідношення між середніми темпами росту:

$$Kt_1 = \frac{T_{m2}}{T_{m1}}, Kt_2 = \frac{T_{m3}}{T_{m2}} \text{ та } Kt_3 = \frac{T_{m4}}{T_{m3}},$$

– де Kt_1, Kt_2 та Kt_3 - коефіцієнти співвідношень між середніми темпами росту узагальнюючих індикаторів оцінки розвитку за критеріями; T_{m1}, T_{m2}, T_{m3} та T_{m4} - середній темп росту найбільшого, другого, третього та найменшого за значенням узагальнюючого індикатора оцінки розвитку у базисному році;

На основі цих коефіцієнтів визначається коефіцієнт змін:

$$Kt = \sqrt[3]{Kt_1 \cdot Kt_2 \cdot Kt_3}.$$

Залежно від значення коефіцієнта змін характер управління може бути визнаний перманентним (що сприяє збереженню існуючих пропорцій між узагальнюючими індикаторами оцінки розвитку СМП у будівництві) – якщо $Kt=1$; дестабілізуючим (що визиває виникнення диспропорцій між узагальнюючими індикаторами оцінки розвитку СМП у будівництві або їхнє поглиблення) – якщо $Kt < 1$; стабілізуючим (що сприяє зменшенню диспропорцій між узагальнюючими індикаторами оцінки розвитку СМП у будівництві) – якщо $Kt > 1$.

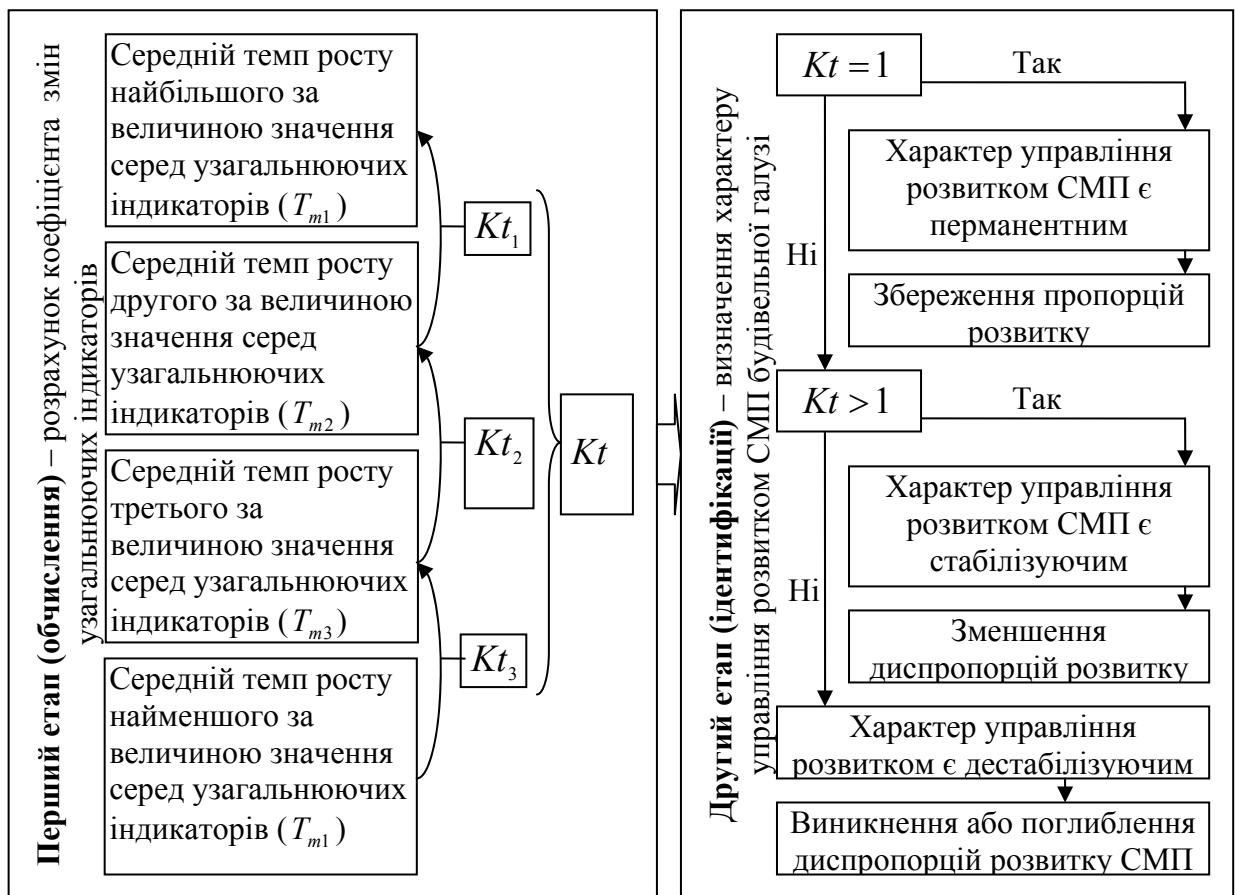

Рис. 2. Послідовність визначення характеру управління розвитком СМП у будівництві
(побудовано автором)

Розглянуту методику діагностики цільового орієнтування управління розвитком та його характеру було апробовано на СМП у будівництві Дніпропетровської області.

Висновки.

В ході дослідження було розглянуто послідовність визначення поточної цільової орієнтованості та характеру управління розвитком СМП у будівництві. Було встановлено, що даний процес має підпорядковуватись певним принципам, перелік яких запропоновано розподілити на базові та додаткові. Розроблено послідовність визначення характеру управління розвитком та методичний підхід до управління розвитком суб'єктів малого підприємництва, що базується на врахуванні інтересів зацікавлених сторін та зорієнтований на їх досягнення та дало змогу визначити напрями управління розвитком суб'єктів малого підприємництва у будівництві.

Список літератури.

1. Большаков А.С. Менеджмент : учеб. пособ. / А.С. Большаков. – СПб. : Питер, 2000. – 160 с.
2. Герчикова И.Н. Менеджмент : учебник / И.Н. Герчикова. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Банки и биржи : ЮНИТИ, 2010. – 512 с.
3. Зельдович Б.З. Менеджмент : учебник / Б.З. Зельдович. – М. : Экзамен, 2007. – 591с.
4. Казначевская Г.Б. Менеджмент : учеб. пособ. для студ. вузов / Г.Б. Казначевская, И.Н. Чуев, О.В. Матросова. – 3-е изд. – Ростов н/Д. : Феникс, 2007. – 378 с.
5. Кононова І. В. Аналіз підходів до управління підприємством у сучасних умовах / І. В. Кононова // *Прометей*. - 2013. - № 1. - С. 146-151. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prom_2013_1_31
6. Менеджмент : навч. посіб. / за ред. С.І. Михайлова. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2006. – 416 с
7. Менеджмент организации : учеб. пособ. / З.П. Румянцева, Н.А. Саломатин, Р.З. Ак- бердин и др. ; под ред. З.П. Румянцева. – М. : ИНФРА-М., 2002. – 631 с.
8. Мидюк О.Н. Теория управления : электронное гиперссылочное учеб. пособ. / О.Н. Мидюк, Л.В. Горьканова, О.С. Янгичер. – М., 2008. – Режим доступа: http://cde.osu.ru/demoversion/course124/1_0.html.
9. Яркіна Н.М. Управління підприємством як економічна категорія (теоретичні аспекти) / Н.М. Яркіна // *Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво*. - 2014. - № 1. - С. 130-136. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_1_26

10. Freeman R. Edward Strategic Management: A Stakeholder Approach / Freeman R. Edward. – Harpercollins College Div, 1984. – 275 p.

References.

1. Bolshakov, A.S. (2000), Menedzhment [Management], Piter, St. Petersburg, Russia.
2. Herchykova, Y.N. (2010), Menedzhment [Management], Banky y byrzhny. YuNYTY, Moscow, Russia.
3. Zeldovych, B.Z. (2007), Menedzhment [Management], Ekzamen, Moscow, Russia.
4. Kaznachevskaya, H.B. Chuyev, Y.N. and Matrosova, O.V. (2007), Menedzhment [Management], Fenyks, Rostov-na-Donu, Russia.
5. Kononova, Y.V. (2013), “The analysis of approaches to the enterprises management in the current conditions”, Prometey, vol. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prom_2013_1_31 (Accessed 25 Sept 2019).
6. Mychaylov, S.Y. (2006), Menedzhment [Management], Nova Knyga, Vynnytsya, Ukraine.
7. Rummyanceva, Z.P. Salomatyn, N.A. and Akberdyn, R.Z. (2002), Menedzhment organizacii [Management of organisation], YNFRA-M, Moscow, Russia.
8. Mydyuk, O.N. Horkanova, L.V. and Yanhycher, O.S. (2008), “Theory of the management”, available at: http://cde.osu.ru/demoversion/course124/1_0.html (Accessed 25 Sept 2019).
9. Yarkyna, N.M. (2014), The management of enterprise as the economic category (the theoretic aspects) Ekonomyka y pydpryyemnystvo. 1. Retrieved from: available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_1_26 (Accessed 25 Sept 2019).
10. Freeman, R. (1984), Edward Strategic Management: A Stakeholder Approach. Harpercollins College Div, New York, U.S.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2019 р.